

## روشنایی جدید بالای تاریخ قدیمی افغانستان

نتایج پروژه SOAS زیر نام «کرونولوژی زبان باختری» به تاریخ بیست و پنجم جنوری تقدیم خواهد شد. این نتایج روشنی نو و دلچسپ را بالای تاریخ قدیمی افغانستان می اندازد.

باختری، که قبل از اسلام مهمترین زبان افغانستان به شمار می رود، پیش از دو دهه تقریباً ناشناخته بود. در دو دهه اخیر بیشتر از یک صد و پنجا اسناد نو به این زبان کشف شده که بالای پوست، تکه و چوب به خط کج یا کورسیف بوده و از یونانی سرچشمه گرفته است. در این اسناد که از طرف پروفیسر SOAS نیکولس سیمس و یلیمس خوانده و ترجمه شده اند، قراردادهای حقوقی، مکاتیب و متون بودایی شامل اند. این ها به قرون چهارم تا هشتم میلادی مربوط بوده که این یک دوره تاریک اما پر از واقعات این منطقه شمرده می شود که افغانستان چندین بار زیر حمله قوه های خارجی قرار داشت: این قوه ها امپراطوری ساسانی ایران، ترک ها و اقوام کوچی دیگر بوده از طرف شمال و شرق و بالاخره عرب مسلمان و فارسیان که به این مملکت دین اسلام را به خود آورد. حالانکه بودیزم و دین زردشتی در افغانستان قدیم ادیان مسلط بودند. تمام این واقعات در اسناد باختری انعکاس یافته و معلومات جدید و دلچسپ سیاسی و اجتماعی راجع به افغانستان قدیم در آن درج شده اند. نام های حکمرانان ناشناخته، قدیمترین ذکر مردم افغان و رواج های منطقوی شان مثل پولی اندری یعنی از دواج یک زن با چند شوهر در آن آمده اند.

«پروژه کرونولوژی زبان باختری» که به رهنمایی پروفیسر نیکولس سیمس و یلیمس از طرف شورای هنر و علوم بشری برتانیه کبیر تمویل می شود، به این هدف در سال 2004 م تاسیس شده بود تا کرونولوژی یا شرح واقعات نسبی و مطلق این اسناد به میان آمده و در چارچوب آن تحلیل و تعبیر این اسناد غنی تاریخی صورت بگیرد. یکی از دست اوردهای پروژه این است که آغاز این دوره با تهداب گذاری امپراطوری ساسانی که در سال 223 م واقع شده، مصادف است. در بسیاری حالات ممکن است سال نوشتن این اسناد حتی روز نگارش آن را حساب و معلوم نمود.

تکمیل موفقانه این پروژه در یک ورکشاپ بین المللی که به میزبانی بنیاد یا تراست هند باستان و ایران در کامبریج برگزار خواهد شد، اشکار می شود. در جلسه افتتاحیه بتاریخ 25 جنوری، سال 2008 م به روز جمعه بعد از ظهر سه نفر عضو این تیم و محققان برجسته از برتانیه کبیر و خارج آن مقالات عرضه خواهد نمود. در پایان این مجلس در جریان یک دعوت از دو کتاب که به این منظور آماده می شوند پذیرایی خواهد شد: جلد دوم یک کتاب به نام *اسناد باختری از شمال افغانستان* توسط نیکولس سیمس و یلیمس و کتاب دیگر به نام *اسناد عربی از خراسان قدیم اسلامی از طرف جوفری خان*.

### یادداشت برای ادیتور:

به تالیف نیکولس سیمس و یلیمس، کتابی *اسناد باختری از شمال افغانستان* در دو جلد از طرف بنیاد نور و به همکاری ازیموت ادیشن انتشار یافته (اکسفورد 2000؛ لندن 2007). جلد اول که از طرف پروفیسر هپلموت هومیخ به حیث «شاهکاری فلسفی و زبانشناختی» شناخته شده (در BSOAS 65، 2002، ص 418) اسناد حقوقی و اقتصادی را در بر گرفته حالانکه جلد دوم مکاتیب و متن های بودایی را دارا است.

ده سکول اف اورینتل اند افریکن ستنیسی (SOAS) یک کالج پوهنتون (دانشگاه) لندن است که یگانه مرکز تخصص در قسمت آسیا، افریقا، خاور نزدیک و میانه شناخته می شود.